

w Rzymie oraz o. dr hab. Przemysław Michowicz, prof. UPJPII w Krakowie. Obydwaj recenzenci wskazali pozytywne walory pracy oraz przedstawili uwagi krytyczne. W końcowych wnioskach recenzenci ocenili dysertację jako odpowiadającą wymogom stawianym przez prawo rozprawom doktorskim, tak pod względem merytorycznym, jak i formalnym. Następnie nastąpiły pytania recenzentów, członków Rady Dyscypliny oraz zaproszonych gości, na które doktorant odpowiadał w sposób kompetentny i wyczerpujący.

Rada Dyscypliny Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy rozprawom doktorskim, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony nadała ks. mgr. Mariuszowi Arkadiuszowi Marszałkowi stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie praw kanoniczne.

*ks. Jan Dohnalik
Wydział Prawa Kanonicznego
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie*

DOKTORAT KS. MGR. LIC. KRZYSZTOFA ROGALI

Dnia 16 czerwca 2020 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej ks. mgr. lic. Krzysztofa Rogali pt.: *Obowiązki i prawa duchownych w ustawodawstwie biskupów wrocławskich po Soborze Watykańskim II*, napisanej pod kierunkiem ks. dr. hab. Janusza Gręźlikowskiego. Obrona odbyła się z wykorzystaniem technologii informatycznych.

Publicznej obronie przewodniczył ks. dr hab. Marek Stokłosa, prof. ucz., Dziekan WPK UKSW.

W autoprezentacji Doktorant przedstawił uzasadnienie wyboru tematu, pytania i cele badawcze, zakres tematyczny i układ pracy, metodykę badań, wnioski i podsumowanie.

W pracy Doktorant podejmuje zagadnienie ustawodawstwa diecezji wrocławskiej dotyczącego praw i obowiązków dla duchownych, które biskupi wrocławscy wydali od zakończenia Soboru Watykańskiego II aż do końca 2018 r. Tak sformułowany zakres badawczy nie był dotychczas przedmiotem żadnych analiz. W związku z tym studium ma charakter nowatorski i czyni pewien wkład w rozwój opracowań na temat prawa diecezjalnego.

Celem analizy zebranego materiału było znalezienie odpowiedzi na pytania dotyczące działalności prawnej biskupów wrocławskich w omawianym zakresie. W sposób szczególny: (1) Czy wydane przez nich akty normatywne wystarczająco regulują życie i posługę duchowieństwa diecezjalnego? (2) Czy istnieje potrzeba ich aktualizacji? (3) Czy są zamieszczone w jednym zbiorze powszechnym, który jest dostępny dla każdego duchownego?

Praca ma charakter typowo źródłowy. Głównym przedmiotem jej analiz są dokumenty biskupów wrocławskich, które składają się na ustawodawstwo diecezjalne. Do tych źródeł przede wszystkim należy zaliczyć statuty synodów wrocławskich, które odbyły się po Soborze Watykańskim II, ale także całą działalność poza synodalną ustawodawczą biskupów wrocławskich. Aby lepiej zrozumieć i mieć szerszy obraz tego spojrzenia na prawodawstwo wrocławskie partykularne, zostały także zaprezentowane inne akty prawne, a także dokumenty, które nie mają charakteru *stricte* ustawodawczego, niekiedy nawet prawnego, ale pozwalają zrozumieć cały obraz, okoliczności powstania różnych aktów ustawodawczych.

Dysertacja składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy jest wprowadzeniem w tematykę Kościoła wrocławskiego. Następne trzy rozdziały podejmują właściwą problematykę pracy. Została ona ujęta w kontekście trzech głównych obszarów władzy biskupiej, tj.: nauczania, uświęcania i rządzenia. Każdy rozdział został poprzedzony krótkim wstępem i zakończony takim podsumowaniem, które jest komentarzem do omawianej materii.

Pierwszy rozdział składa się z czterech paragrafów. Pierwszy jest opisem struktury oraz organizacji diecezji wrocławskiej od czasów jej powstania aż do współczesności. Ukazuje zmiany organizacyjne, jakie

przechodziła na przestrzeni dziejów aż do obecnego kształtu. Kolejny paragraf podejmuje tematykę uwarunkowań religijno-duszpasterskich w okresie posoborowym: o ludności, o stanie religijno-moralnym. Głównym źródłem do tego paragrafu były dokumenty *ad limina Apostolorum*, które zostały posłane do Stolicy Apostolskiej. Trzeci paragraf przedstawia sylwetki pięciu biskupów wrocławskich, którzy stali na czele diecezji od Soboru Watykańskiego II, aż po współczesność. Ostatni paragraf pierwszego rozdziału traktuje o działalności synodalnej w diecezji wrocławskiej w czasach posoborowych.

Drugi rozdział jest analizą ustawodawstwa biskupów wrocławskich odnośnie do praw i obowiązków duchownych w kontekście pełnienia posługi nauczania. Składa się z czterech paragrafów. Pierwszy dotyczy przepowiadania Słowa Bożego. Drugi zawiera normy stanowiące o katechizacji, zarówno parafialnej, jak i potem, po przemianach społeczno-politycznych – katechizacji szkolnej. Kolejny paragraf dotyczy przygotowania i troski o młodzież do małżeństwa i życia w rodzinie. Ostatni paragraf zajmuje się środkami społecznego przekazu.

Rozdział trzeci traktuje o obowiązkach i prawach duchownych diecezji wrocławskiej w kontekście pełnienia misji uświęcania. Składa się z trzech paragrafów. Pierwszy zawiera opis przepisów wydanych przez biskupów wrocławskich w zakresie sprawowania posługi sakramentalnej. Drugi dotyczy pozostałych aktów kultu Bożego. Trzeci paragraf to normy dotyczących miejsc i czasów świętych.

Ostatni rozdział dotyczy praw i obowiązków duchownych diecezji wrocławskiej, rozważanych w kontekście pełnienia misji zarządzania. Podobnie jak rozdział poprzedni składa się z trzech paragrafów. Pierwszy dotyczy norm wspólnych dla wszystkich kapłanów w zakresie omawianej materii. Drugi zawiera przepisy odnoszące się do poszczególnych funkcji, takich jak proboszczowie, dziekani, wikariusze, rektorzy kościołów. Ostatni paragraf zawiera analizę przepisów odnoszących się do instytucji diecezjalnych.

Do przeprowadzenia badań zostały wykorzystane trzy metody naukowe. Ze względu na historyczny charakter pracy niezbędna okazała się metoda historyczno-prawna, która ukazuje pewnego rodzaju ewolucję w procesie kształtowania się prawa partykularnego

w zakresie praw i obowiązków dla duchownych. Ponadto metoda ta została wykorzystana w I rozdziale dysertacji, ukazując zmiany, jakie zachodziły w diecezji wrocławskiej na przestrzeni dziejów, aż do czasów współczesnych. Do ukazania licznych aktów prawnych i ich analizy, które znajdują się w rozdziałach od II do IV, jako podstawowa została wykorzystana metoda dogmatyczno-prawna. Ze względu na zmiany zachodzące w prezentowanych przepisach na przestrzeni czasu i okoliczności, zaistniała potrzeba wykorzystania także metody porównawczej, dzięki której można uzyskać całościowy obraz w danej materii. Metoda ta w sposób szczególny została wykorzystana w podsumowaniu każdego rozdziału, który jest komentarzem do omawianego zagadnienia.

Zasadniczym celem pracy jest ukazanie regulacji prawnych wydanych przez biskupów wrocławskich, tworzących posoborowe ustawodawstwo diecezjalne w zakresie praw i obowiązków dla duchownych. Analiza zebranego materiału pozwoliła Doktorantowi odpowiedzieć na pytania dotyczące działalności prawnej biskupów wrocławskich w omawianym zakresie.

Odpowiedzią na pierwsze z pytań, dotyczące regulacji prawnych określających życie i posługę duchownych diecezji wrocławskiej w kontekście pełnienia posługi nauczania, uswięcania i zarządzania, jest bogactwo analizowanego materiału. Wydane akty prawne przez biskupów wrocławskich, dotyczące praw i obowiązków duchownych, odnoszą się do całej działalności duszpasterskiej, a także do osobistego życia duchownych. Ich treść jest głęboko osadzona w dokumentach soborowych, jak również w prawie kodeksowym. Ustawodawstwo diecezjalne bazuje na prawie powszechnym, a dzięki szczegółowym normom dostosowanym do specyfiki diecezji wrocławskiej w pełni reguluje życie i posługę duchowieństwa diecezjalnego.

Kolejne pytanie dotyczyło potrzeby aktualizacji wydanych aktów prawnych. Przeprowadzona analiza ukazała troskę o dostosowywanie prawa diecezjalnego do dynamicznego rozwoju prawodawstwa powszechnego. Poszczególni biskupi na bieżąco śledzili sytuację Kościoła na świecie i w Polsce, wydając stosowne przepisy dla swojego duchowieństwa, aby korespondowały one z normami prawa

powszechnego. Najlepszym przykładem tego są synody wrocławskie: pierwszy, który odbył się zaraz po zakończeniu Soboru Watykańskiego II; drugi, który został przeprowadzony po promulgacji Kodeksu Prawa Kanonicznego w 1983 r. Ponadto cała działalność poza synodalna ukazuje aktywność rządców Kościoła wrocławskiego w aktualizacji norm wydawanych dla duchowieństwa.

Ostatnie pytanie dotyczyło dostępności wydanych aktów prawnych dla duchowieństwa. Tutaj odpowiedź jest złożona, ponieważ cała działalność biskupów wrocławskich w okresie posoborowym jest publikowana i powszechnie dostępna dla wszystkich duchownych w urzędowym piśmie diecezjalnym – „Kronika Diecezji Wrocławskiej”, a po zmianie nazwy od 2006 r. – w „Miesięczniku Diecezji Wrocławskiej”. Wyjątek stanowią tylko statuty II Synodu Diecezji Wrocławskiej z 1994 r., które zostały wydane jako oddzielna publikacja. Stąd wydawać by się mogło, że odpowiedź na postawione pytanie jest pozytywna. Jednak przeprowadzone badania wykazują, że do zebranego materiału dość trudno dotrzeć. Wprawdzie jednym z obowiązków duchownych jest przechowywanie w archiwum „Miesięczników” („Kronik”), jednak praktyka pokazuje, że nie zawsze jest to możliwe, zwłaszcza jeśli chodzi o starsze egzemplarze. Dotarcie do wszystkich numerów wymaga czasu, wysiłku oraz zaangażowania. Przy powstawaniu pracy Doktorant korzystał ze zbiorów znajdujących się w bibliotece wrocławskiego seminarium. Obowiązujące ustawodawstwo synodalne zostało wydane przez Kurię Diecezjalną w sierpniu 1994 r. jako oddzielna publikacja. Całość zbioru, jak podaje pierwszy statut, zawiera prawo partykularne diecezji wrocławskiej. Publikacja ta w 1994 r. trafiła do każdego kapłana w diecezji. Doktorant postuluje, by tę pozycję wydać ponownie, by była dostępna, zwłaszcza dla młodszego pokolenia duchownych.

Po dokonaniu analiz Doktorant wysunął postulat *de lege ferenda*, by zaktualizowane prawodawstwo diecezjalne zostało wydane w postaci nowej publikacji, która będzie powszechnie dostępna dla duchowieństwa. Wskazał, że można także stworzyć oddzielny zbiór praw i obowiązków dla duchownych, które aktualnie obowiązują. Można także podać ich rys historyczny.

Prezentowana dysertacja ukazuje bogactwo ustawodawstwa diecezji włocławskiej w zakresie praw i obowiązków dla duchownych. Warto zatem wskazać na słuszność przeprowadzenia dalszych badań nad prawem partykularnym w innych jego aspektach.

W swojej pracy Doktorant wykorzystał szeroki materiał źródłowy oraz literaturę przedmiotu, a także zastosował odpowiednią do poszczególnych części dysertacji metodologię.

Recenzenci pracy doktorskiej wskazali jej pozytywne walory oraz przedstawili uwagi krytyczne. W końcowych wnioskach obaj recenzenci ocenili rozprawę jako odpowiadającą wymogom stawianym przez prawo dysertacjom doktorskim, tak pod względem merytorycznym, jak i formalnym.

Przewodniczący obronie, ks. dr hab. Marek Stokłosa, prof. UKSW, Dziekan WPK, ogłosił, że Rada Dyscypliny Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. mgr lic. Krzysztofowi Rogali stopień naukowy doktora nauk społecznych w dyscyplinie prawo kanoniczne.

ks. Andrzej Sacher
Wydział Prawa Kanonicznego
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NOWI MAGISTRZY PRAWA KANONICZNEGO

Dyplom magistra prawa kanonicznego uzyskali następujący absolwenci Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW:

- Ks. BADURA SZYMON, przedkładając pracę pt. *Procedura formalnego aktu wystąpienia z Kościoła katolickiego w świetle prawodawstwa Kościoła powszechnego i partykularnego w Polsce*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. ucz. dra hab. Marka Saja;
- BADZIĄG MIKOŁAJ, przedkładając pracę pt. *Wykluczenie jedności małżeńskiej w wyrokach pierwszej instancji Sądu Biskupiego Diecezji*